

ارزیابی رابطه نرخ تورم و نسبت شهرنشینی هر استان، رویکرد آماری

هادی دلافکار

مدیرکل دفتر هماهنگی امور اقتصادی استانداری بوشهر
hdelafkar@yahoo.com

زینب غریبی

کارشناس مسئول امور مالی اداره کل ثبت احوال استان بوشهر
gharibi.zeinab@gmail.com

مجتبی اژدرنیا

معاون دفتر هماهنگی امور اقتصادی استانداری بوشهر
m.azhdarnia1394@gmail.com

چکیده

نرخ تورم به عنوان یکی از چهار شاخص اصلی اقتصاد کلان، به عوامل گوناگونی وابسته است. کشور ایران و استان‌ها نیز از این قاعده مستثنا نیستند و نرخ تورم آنها وابسته به سایر عوامل بیرونی و درونی اقتصاد است. این شاخص با نشان دادن تغییرات قیمت کالاهای مورد استفاده مردم، به صورت مستقیم وضعیت معیشت و رفاه شهروندان یک جامعه را نشان می‌دهد. در این نوشتار تلاش شده تا با استفاده از اطلاعات موجود در سایت رسمی مرکز آمار ایران و مقایسه اطلاعات مورد نظر، نکات و زوایای جدیدی از اثرات مکان زندگی (شهر یا روستا) بر تورم در استان‌ها (با تأکید بر استان بوشهر) مشخص شود. در ادامه بر اساس اطلاعات مربوط به درآمدها و هزینه‌های خانوارهای شهری و روستایی، روند تأثیر این شاخص‌ها بر نرخ تورم چه به صورت عرضی (اطلاعات سال ۱۴۰۳ در استان‌های مختلف) و چه به صورت طولی (در بازه زمانی ۱۳ ساله) بررسی گردیده است. با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون، روابط کلیه شاخص‌ها و مؤلفه‌های موصوف با همدیگر و با نرخ تورم محاسبه شده است تا رابطه متقابل آنها (اعم از میزان و جهت) کشف شود.

واژگان کلیدی: نرخ تورم، نسبت شهرنشینی، درآمد، هزینه، ضریب همبستگی

مقدمه

نرخ تورم به عنوان یکی از چهار شاخص اصلی اقتصاد کلان همواره مورد توجه اقتصاددانان، کارشناسان و مردم می باشد. این شاخص با نشان دادن تغییرات قیمت کالاهای مورد استفاده مردم، به صورت مستقیم وضعیت معیشت و رفاه شهروندان یک جامعه را نشان می دهد.

نرخ تورم نیز همانند سایر شاخص های اقتصادی به عوامل گوناگونی وابسته است. کشور ایران و استان ها نیز از این قاعده مستثنا نیستند و نرخ تورم آنها وابسته به سایر عوامل بیرونی و درونی اقتصاد است.

در دو دهه اخیر تکانه های بزرگ و مؤثری مانند هدفمند کردن یارانه ها در سال ۱۳۸۶، رکود تورمی در سال های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲، خروج آمریکا از برجام در سال ۱۳۹۷، افزایش سه برابری قیمت بنزین در سال ۱۳۹۸، اوج گیری بیماری کرونا در سال ۱۴۰۰، مردمی سازی یارانه ها در سال ۱۴۰۱ و نظام کارآمدسازی یارانه ها در سال ۱۴۰۴، نرخ تورم کشور را دستخوش تغییرات شدید نموده و جهش تورم در کل کشور را در پی داشته است؛ به نحوی که در سال های اخیر، گرانی (تورم) به بزرگترین مشکل اقتصاد کشور تبدیل شده است.

با توجه به اینکه این تکانه ها، در سراسر کشور به صورت یکسان اجرا شده است، بنابراین در ماهیت کلی روند تغییرات تورم استان های مختلف شباهت و همسویی وجود دارد. با این حال روند تغییرات نرخ تورم استان ها در بخش های کوچکتر، تفاوت هایی با هم دارند.

بحث و روش شناسی

در این نوشتار تلاش شده تا با استفاده از اطلاعات موجود در سایت های رسمی و مقایسه اطلاعات مورد نظر، نکات و زوایای جدیدی از اثرات مکان زندگی (شهر یا روستا) بر نرخ تورم در استان ها (با تأکید بر استان بوشهر) مشخص شود. برای این منظور از سایت مرکز آمار ایران اطلاعات مورد نیاز در قالب جداول متعدد احصاء شد و بر اساس نیاز مطالعاتی، این جداول تنظیم شد.

در اولین مرحله، جدول برآورد جمعیت استان ها در سال ۱۴۰۴ تهیه شد. مرکز آمار ایران هر ۱۰ سال یک بار با سرشماری عمومی نفوس و مسکن، جمعیت کشور را تمام شماری می کند. پس از آن بر مبنای شاخص های مختلف، ضرایبی برای رشد جمعیت استان ها مشخص نموده و بر همین اساس برای سایر سال ها نیز برآورد جمعیت ارائه می نماید. در جدول (۱) جمعیت و همچنین نسبت جمعیت شهری و روستایی هر استان آورده شده است.

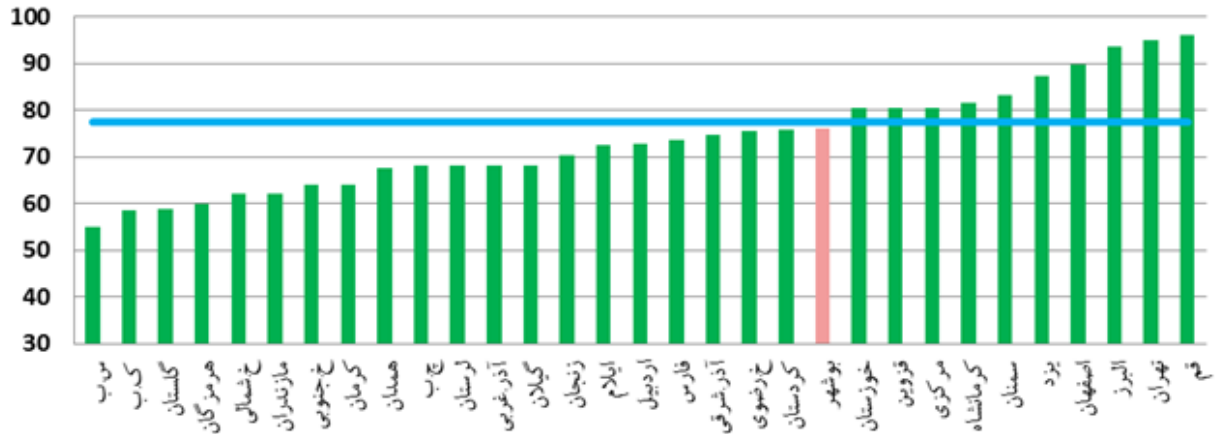
با عنایت به اینکه تفاوت بافت زندگی، اقتصاد و معیشت در شهرها و روستاها، موجب تفاوت و تغییر در الگوی مصرف خانوارها می شود، در جدول (۱) جمعیت هر استان به تفکیک شهری و روستایی آورده شده است.

همانگونه که در جدول (۱) و شکل (۱) مشخص است بیشترین نسبت جمعیت شهری در استان های قم (۹۶/۱ درصد)، تهران (۹۴/۹ درصد)، البرز (۹۳/۶ درصد)، اصفهان (۸۹/۹ درصد) و یزد (۸۷/۳ درصد) می باشند و نسبت جمعیت روستایی در استان های سیستان و بلوچستان (۴۵/۱ درصد)، کهگیلویه و بویراحمد (۴۱/۴ درصد)، گلستان (۴۱/۲ درصد) و هرمزگان (۴۰/۱ درصد) بیشترین مقدار را دارد.

میانگین کشوری این نسبت ها، ۷۷/۴ درصد جمعیت شهری و ۲۲/۶ درصد جمعیت روستایی است. استان بوشهر نیز با ۷۶/۱ درصد جمعیت شهری و ۲۳/۹ درصد جمعیت روستایی، به متوسط کشور نزدیک است.

جدول (۱): وضعیت جمعیت شهری و روستایی به تفکیک استان ها (برآورد جمعیت سال ۱۴۰۴)

استان	جمعیت (هزار نفر)	شهری		روستایی و غیر ساکن	
		درصد	جمعیت (هزار نفر)	درصد	جمعیت (هزار نفر)
کل کشور	۸۶۵۶۲	۶۶۹۶۸	۷۷.۴	۱۹۵۹۵	۲۲.۶
آذربایجان شرقی	۴۱۰۷	۳۰۶۸	۷۴.۷	۱۰۳۹	۲۵.۳
آذربایجان غربی	۳۵۵۵	۲۴۲۱	۶۸.۱	۱۱۳۳	۳۱.۹
اردبیل	۱۳۰۰	۹۴۷	۷۲.۸	۳۵۳	۲۷.۲
اصفهان	۵۴۵۳	۴۹۰۲	۸۹.۹	۵۵۱	۱۰.۱
البرز	۳۰۶۳	۲۸۶۷	۹۳.۶	۱۹۶	۶.۴
ایلام	۵۹۷	۴۳۳	۷۲.۵	۱۶۴	۲۷.۵
بوشهر	مقدار	۹۸۰	۷۶.۱	۳۰۸	۲۳.۹
	رتبه	۲۴	۱۱	۲۳	۲۱
تهران	۱۴۵۵۷	۱۳۸۱۵	۹۴.۹	۷۴۲	۵.۱
چهارمحال و بختیاری	۱۰۰۱	۶۸۱	۶۸.۰	۳۱۹	۳۱.۹
خراسان جنوبی	۸۵۳	۵۴۶	۶۴.۰	۳۰۷	۳۶.۰
خراسان رضوی	۷۱۷۹	۵۴۱۷	۷۵.۵	۱۷۶۲	۲۴.۵
خراسان شمالی	۸۷۳	۵۴۱	۶۲.۰	۳۳۲	۳۸.۰
خوزستان	۵۱۵۲	۴۱۴۲	۸۰.۴	۱۰۱۰	۱۹.۶
زنجان	۱۱۲۴	۷۸۹	۷۰.۲	۳۳۵	۲۹.۸
سمنان	۷۹۷	۶۶۲	۸۳.۱	۱۳۵	۱۶.۹
سیستان و بلوچستان	۳۳۴۵	۱۸۳۶	۵۴.۹	۱۵۰۹	۴۵.۱
فارس	۵۱۵۹	۳۷۹۴	۷۳.۵	۱۳۶۵	۲۶.۵
قزوین	۱۳۵۲	۱۰۸۷	۸۰.۴	۲۶۵	۱۹.۶
قم	۱۴۷۲	۱۴۱۴	۹۶.۱	۵۹	۴.۰
کردستان	۱۶۹۵	۱۲۸۷	۷۵.۹	۴۰۸	۲۴.۱
کرمان	۳۴۳۹	۲۲۰۲	۶۴.۰	۱۲۳۶	۳۵.۹
کرمانشاه	۱۹۹۹	۱۶۳۱	۸۱.۶	۳۶۹	۱۸.۵
کهگیلویه و بویراحمد	۷۶۳	۴۴۷	۵۸.۶	۳۱۶	۴۱.۴
گلستان	۲۰۲۹	۱۱۹۴	۵۸.۸	۸۳۵	۴۱.۲
گیلان	۲۵۷۰	۱۷۵۰	۶۸.۱	۸۲۰	۳۱.۹
لرستان	۱۷۹۱	۱۲۱۷	۶۸.۰	۵۷۴	۳۲.۰
مازندران	۳۴۲۷	۲۱۲۷	۶۲.۱	۱۳۰۰	۳۷.۹
مرکزی	۱۴۷۴	۱۱۸۷	۸۰.۵	۲۸۷	۱۹.۵
هرمزگان	۲۰۴۶	۱۲۲۵	۵۹.۹	۸۲۱	۴۰.۱
همدان	۱۷۶۸	۱۱۹۳	۶۷.۵	۵۷۵	۳۲.۵
یزد	۱۳۳۵	۱۱۶۶	۸۷.۳	۱۶۸	۱۲.۶

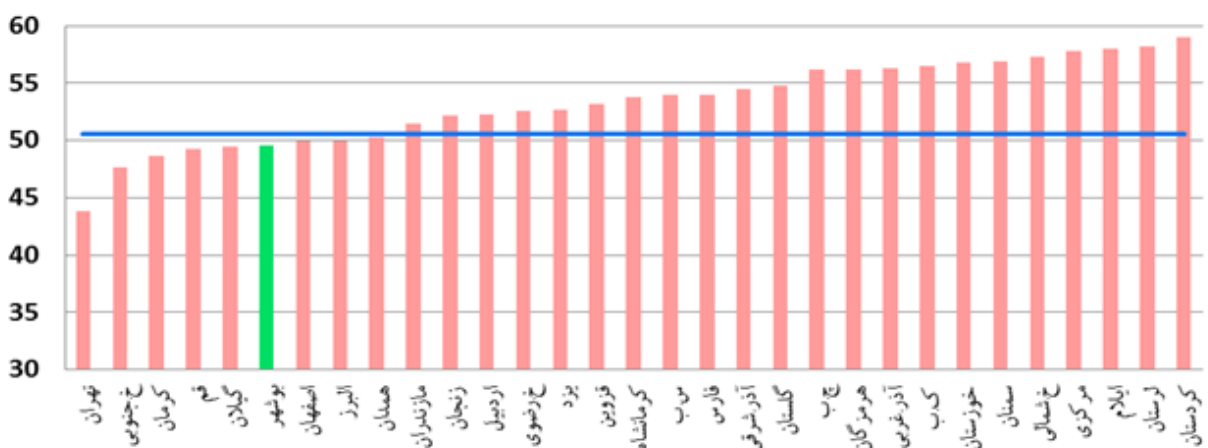

شکل (۱): نمودار درصد نرخ شهر نشینی

در مرحله بعد بر اساس نرخ تورم سال ۱۴۰۴ و نمودار همبستگی درصد شهرنشینی با نرخ تورم و نقشه حرارتی برای استان‌های کشور تهیه شد. (به ترتیب شکل‌های ۲، ۳ و ۴)

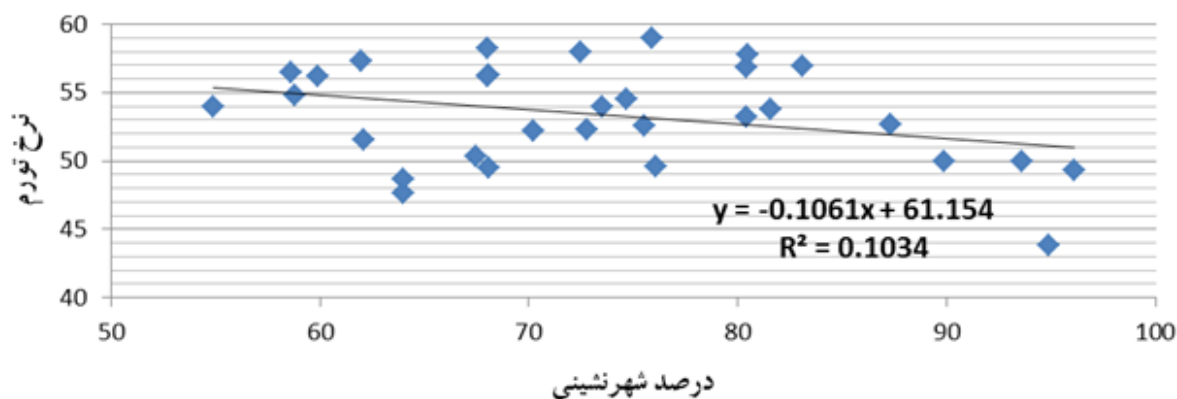
با مقایسه شکل‌های (۲)، (۳) و (۴) و با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون (Pearson Correlation Coefficient) که با (r) نمایش داده می‌شود، رابطه نرخ تورم و نسبت شهرنشینی مشخص گردید که ضعیف و منفی می‌باشد.

ضریب همبستگی پیرسون همبستگی خطی بین دو مجموعه داده را اندازه‌گیری می‌کند. مقدار ضریب (r) همواره در بازه -۱ تا ۱ است و بسته به علامت و اندازه این عدد، تعیین می‌شود که همبستگی در چه جهتی و با چه شدتی برقرار است. ضریب همبستگی (r) نرخ تورم و درصد شهرنشینی $-0/32$ است.

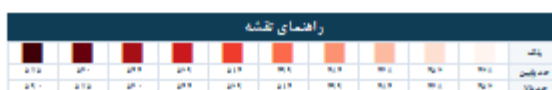
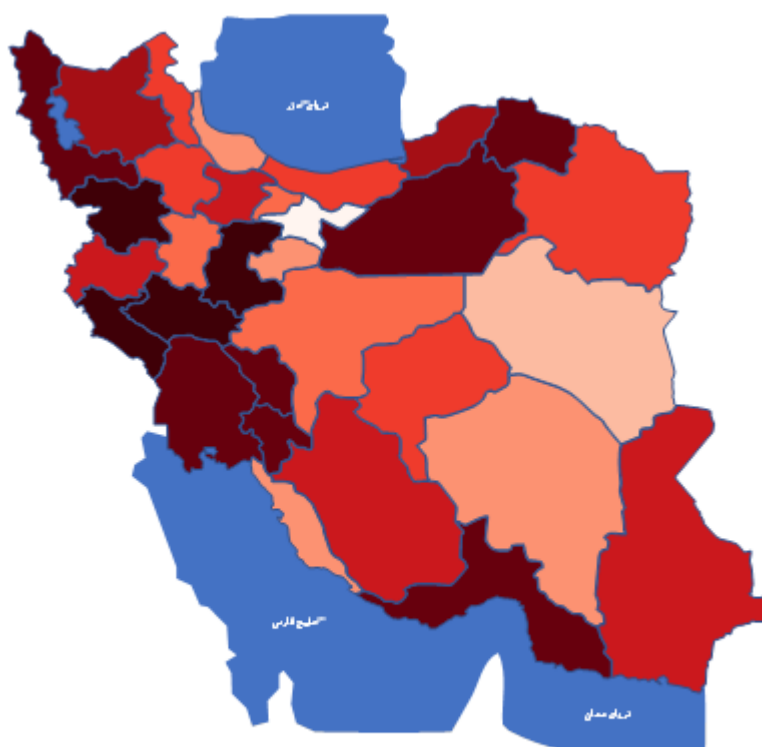

شکل (۲): نمودار نرخ تورم سال ۱۴۰۴

با توجه به اینکه تورم یک پدیده مالی است، در ادامه تلاش شد با استفاده از اطلاعات مالی (درآمدها و هزینه‌های خانوارهای شهری و روستایی، پیوند و ارتباط شاخص‌های مذکور از زاویه‌ای دیگر بررسی شود.

شکل (۳): نمودار همبستگی درصد شهرنشینی با نرخ تورم

شکل (۴): نقشه حرارتی نرخ تورم

درآمدهای خانوارها

در گام های بعدی درآمدها و هزینه های خانوارهای شهری و روستایی، جمع آوری و جمع بندی شد. به منظور احصاء اطلاعات درآمدهای خانوارها، از داده های مرکز آمار ایران استفاده شده است. آخرین اطلاعات منتشر شده، «متوسط درآمد خالص سالانه خانوارهای شهری و روستایی» و مربوط به سال ۱۴۰۳ می باشد. در جدول مرکز آمار ایران، درآمدهای خانوارهای شهری و روستایی به ۳ دسته (درآمد از مشاغل آزاد، درآمدهای حقوق بگیر و درآمدهای متفرقه) تفکیک شده است.

با بررسی اجمالی اطلاعات مربوط به درآمد خانوارهای شهری و روستایی کشور معلوم شد که در حالی که «کل درآمدهای خانوارهای شهری استان بوشهر» ۸ درصد کمتر از میانگین کشور می باشد (۳۱۴۶۲۱ هزار تومان در استان نسبت به ۳۴۳۱۶۴ هزار تومان کشور) اما «کل درآمدهای خانوارهای روستایی استان» ۲۷ درصد بیشتر از متوسط کشوری است. (۲۵۶۰۵۹ هزار تومان در استان نسبت به ۲۰۱۳۹۸ هزار تومان در کشور)

نکته دیگر رتبه اول استان بوشهر در «درآمدهای حقوق بگیر (شهری و روستایی)» است. در حالی که در سال ۱۴۰۳ «درآمدهای حقوق بگیر کشور» ۱۰۴ میلیون و ۷۸۲ هزار تومان برای خانوارهای شهری و ۶۳ میلیون و ۱۹۲ هزار تومان برای خانوارهای روستایی بوده است، این میزان در استان بوشهر به ترتیب ۱۶۲ میلیون و ۳۴۹ هزار تومان (۵۵ درصد بیشتر از میانگین کشور) و ۱۳۹ میلیون و ۹۰۰ هزار تومان (۱۲۱ درصد بیشتر از میانگین کشور) بوده است.

در سال ۱۴۰۳، بیشترین درآمد شهری متعلق به استان تهران و کمترین میزان به استان ایلام اختصاص داشته است. در درآمدهای روستایی نیز استان یزد بیشترین میزان و استان سیستان و بلوچستان کمترین مقدار را دارا بوده اند.

هزینه های خانوارها

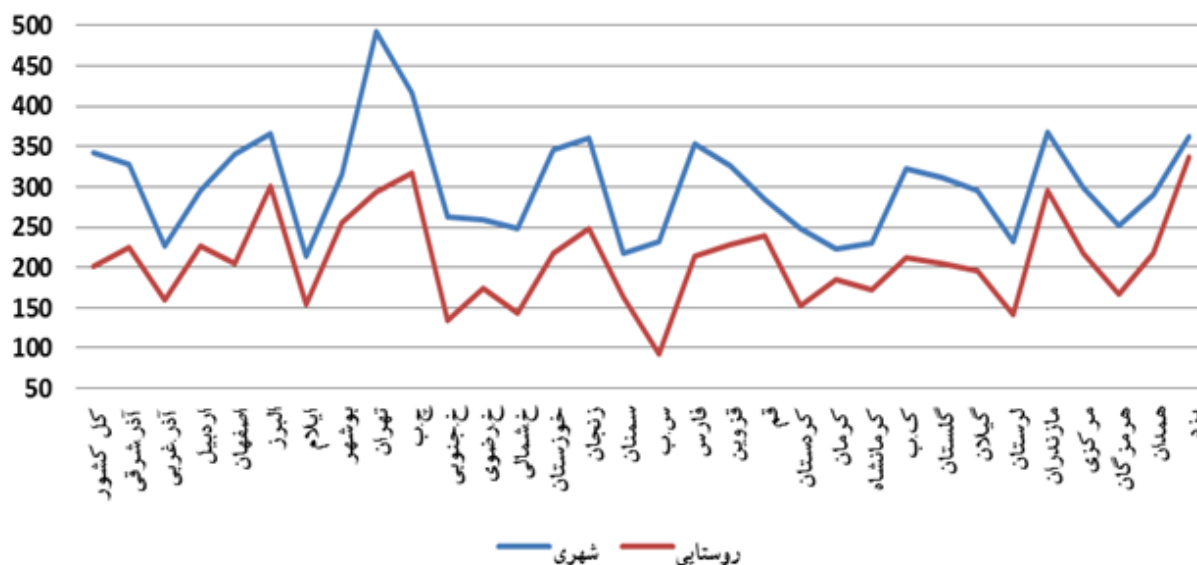
در تعریف مرکز آمار ایران، هزینه های خانوار به ۲ دسته عمده «هزینه های خوراکی و دখانی» و «هزینه های غیر خوراکی» تقسیم می شود. در سال ۱۴۰۳ متوسط کل هزینه های سالانه خانوارهای شهری کشور ۲۶۹ میلیون و ۳۴۸ هزار تومان بوده است. بیشترین هزینه مربوط به خانوارهای تهرانی با ۳۹۵ میلیون و ۱۴۱ هزار تومان (۴۷ درصد بیش از متوسط کشور) و کمترین هزینه ها متعلق به خانوارهای سمنانی با ۱۵۳ میلیون و ۲۴۷ هزار تومان (۴۳ درصد کمتر از متوسط کشور) بوده است. در سال یادشده خانوارهای شهری استان بوشهر ۲۸۸ میلیون و ۷۱۵ هزار تومان (۷ درصد بیشتر از متوسط کشور) هزینه کرده اند.

در سال ۱۴۰۳ متوسط کل هزینه های سالانه خانوارهای روستایی بسیار کمتر از هزینه در شهرها بوده است. این مقدار در کل کشور ۱۴۴ میلیون و ۶۸۲ هزار تومان (۴۶ درصد کمتر از هزینه خانوارهای شهری)، در استان بوشهر ۲۳۵ میلیون و ۸۵۷ هزار تومان (۱۸ درصد کمتر از هزینه خانوارهای شهری) و استان سیستان و بلوچستان (به عنوان استانی که کمترین میزان هزینه کرد خانوارهای روستایی داشته است) ۷۶ میلیون و ۶۰۷ هزار تومان بوده است.

در حالی که هزینه خانوارهای شهری استان بوشهر ۷ درصد بیشتر از متوسط کشوری بوده، هزینه خانوارهای روستایی ۶۳ درصد بیشتر از کشور است. جهش هزینه های خانوارهای روستایی استان، مربوط به هزینه های غیر خوراکی روستائیان به ویژه کالاهای لوکس تر می باشد. با بررسی تعداد خانوارهای روستایی استفاده کننده از کالاهای بادوام این موضوع مشخص می گردد. برای نمونه استان بوشهر رتبه اول استفاده از ماشین ظرفشویی، رتبه دوم اتومبیل شخصی و ماکروویو، رتبه سوم رایانه، رتبه چهارم فریزر و رتبه نهم ماشین لباسشویی را در میان استان های مختلف دارد.

با بررسی و مقایسه نمودارهای درآمدهای خانوارهای شهری و روستایی در سال ۱۴۰۳ (شکل ۵) و نمودارهای هزینه های خانوارهای شهری و روستایی در سال ۱۴۰۳ (شکل ۶)، به خوبی مشهود است که درآمدهای خانوارهای شهری و روستایی در هر استان دارای ضریب همبستگی $+0/48$ (متوسط) و با هم ارتباط مستقیم دارند. همچنین رابطه هزینه های خانوارهای شهری و روستایی در هر

استان نیز مستقیم و با ضریب همبستگی $+0.78$ (قوی) است. با وجود برخی استثنائات، اما این روند در اغلب استان ها قابل ردیابی است.

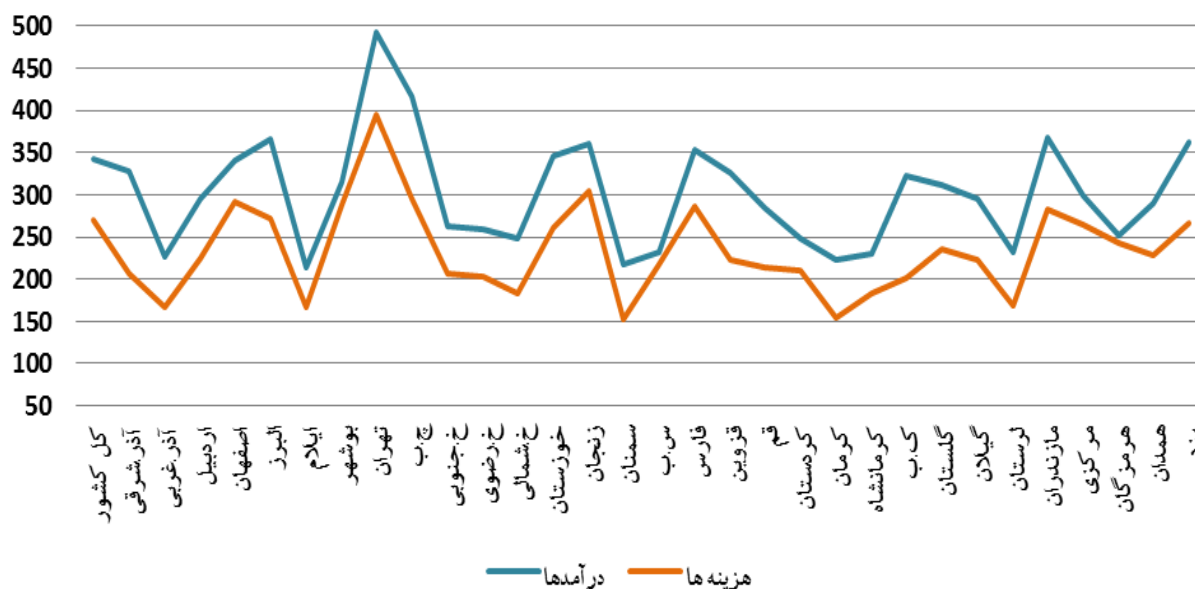
شکل (۵): نمودار درآمدهای خانوارهای شهری و روستایی در سال ۱۴۰۳ (میلیون تومان)

شکل (۶): نمودار هزینه های خانوارهای شهری و روستایی در سال ۱۴۰۳ (میلیون تومان)

با انطباق نمودارهای درآمدها و هزینه های خانوارهای شهری شکل (۷) و (۸) همچنین نمودارهای درآمدها و هزینه های خانوارهای روستایی استان ها، معلوم شد مطابق انتظار، به غیر از موارد محدود استثنایی، هزینه های خانوارها اعم از شهری و روستایی دقیقاً به

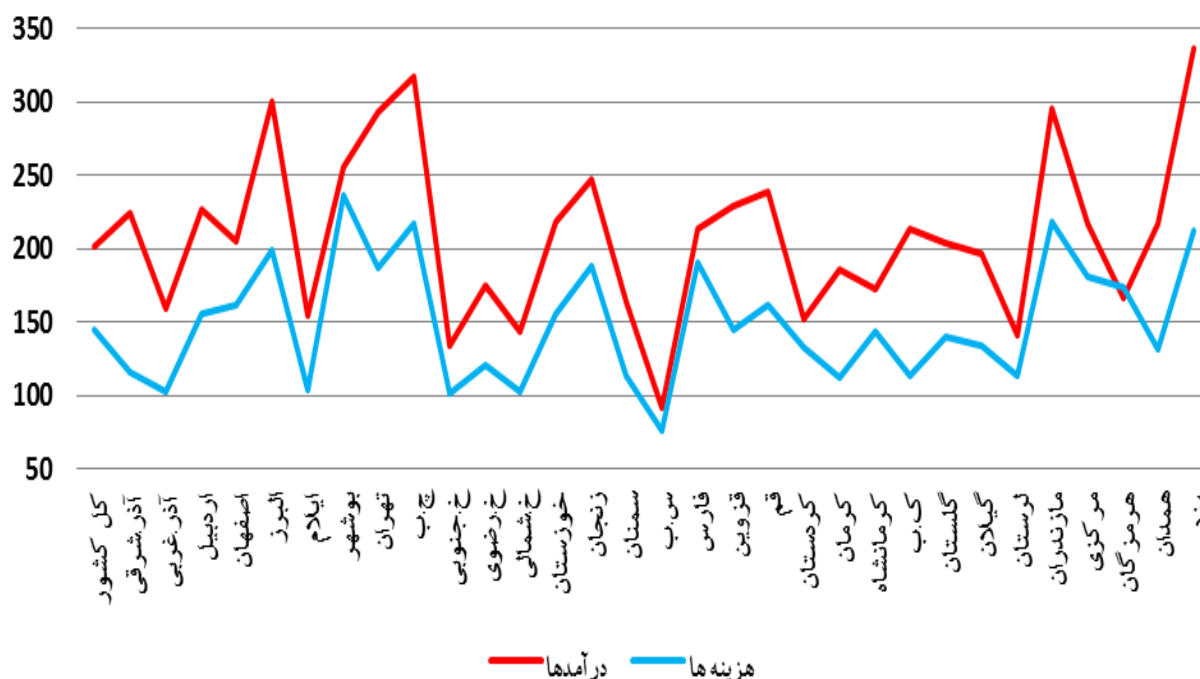
درآمدهای ایشان وابسته و هزینه ها کمتر از درآمدهاست. به غیر از استان هرمزگان که در سال ۱۴۰۳ درآمدهای خانوارهای روستایی آن کمتر از هزینه های آنها بوده است. ضریب همبستگی درآمدها و هزینه های خانوارهای شهری قوی و معادل $+0/62$ می باشد. این شاخص برای خانوارهای روستایی برابر با $+0/84$ (بسیار قوی) می باشد.

شکل (۷): نمودار درآمدها و هزینه ها و تورم در جامعه شهری سال ۱۴۰۳ (میلیون تومان)

در ادامه با محاسبه ضریب همبستگی نرخ تورم با درآمدهای خانوارهای شهری و روستایی و هزینه های شهری و روستایی مشخص گردید ضریب همبستگی نرخ تورم با درآمدهای خانوارهای شهری، درآمدهای خانوارهای روستایی، هزینه های خانوارهای شهری و

هزینه های خانوارهای روستایی به ترتیب ۰/۳۵- (معکوس و ضعیف)، ۰/۳۷- (معکوس و ضعیف)، ۰/۴۶- (معکوس و متوسط) و ۰/۲۷- (معکوس و ضعیف) است.

شکل (۸): نمودار درآمدها و هزینه ها و تورم در جامعه روستائی سال ۱۴۰۳ (میلیون تومان)

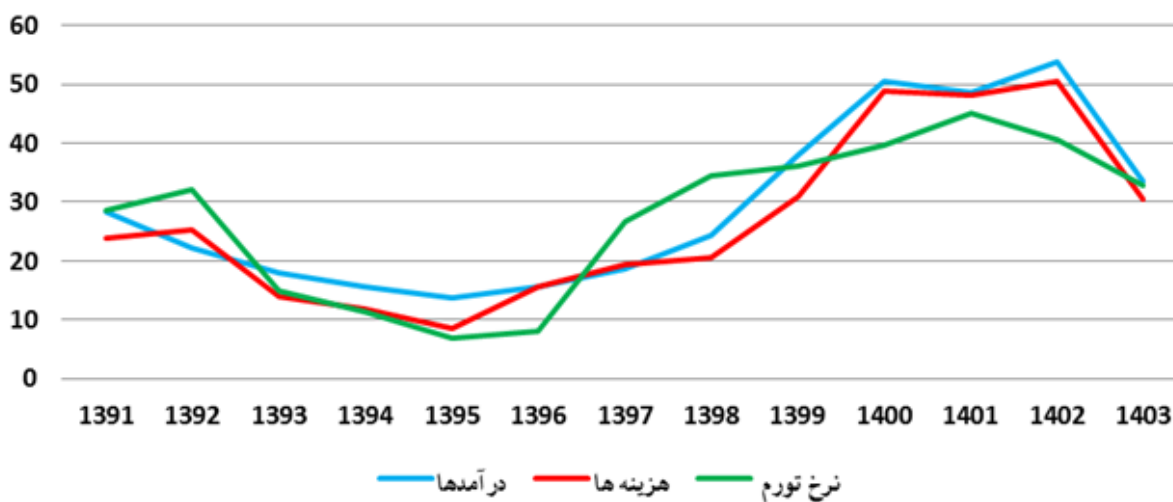
پس از بررسی اثر عرضی درآمدها و هزینه ها در سطح استان ها در یک سال خاص (سال ۱۴۰۳ - آخرین آمار منتشره توسط مرکز آمار ایران)، تلاش شد تا اثر طولی درآمدها و هزینه ها در سال های مختلف بررسی شود.

با استفاده از اطلاعات موجود در جداول مرکز آمار ایران و همچنین اطلاعات مربوط به درآمدها، هزینه ها و نرخ های تورم از سال ۱۳۹۱ تا سال ۱۴۰۳ برای خانوارهای شهری و روستایی احصاء و جمع آوری شد. سپس تغییرات سالانه کلیه اطلاعات یادشده محاسبه و در جداول مربوطه منظم شد. برای هر استان (و کل کشور) یک جدول و دو نمودار (مانند جدول ۲ و شکل های ۹ و ۱۰) تهیه شد.

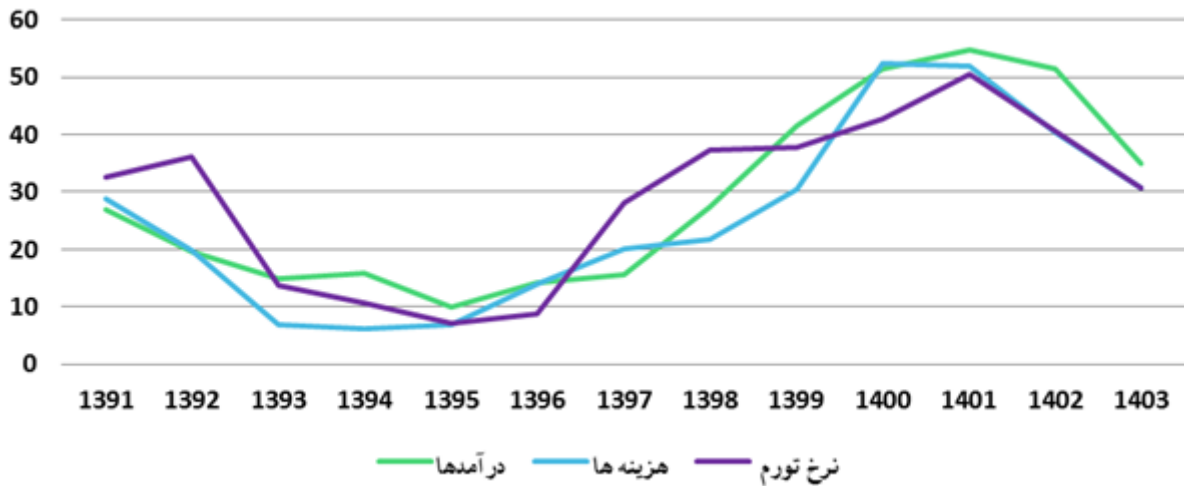
با بررسی جدول (۲) و مقایسه شکل (۹) و شکل (۱۰) مشخص می شود اثر شوک تورمی سال های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ و اثر شوک تورمی سال های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ با هم متفاوت است. بررسی ها نشان می دهند در سال ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ شوک تورمی ناشی از رکود تورمی کشور بوده است، از این رو در سال های بعد تقریباً با تعدیل درآمدها روبرو نبوده است (چون تورم همزمان با رکود بوده است)؛ اما در سال ۱۳۹۷ (سال خروج آمریکا از برجام) و سال ۱۳۹۸ (افزایش ۳ برابری قیمت بنزین)، شوک تورمی با عکس العمل و تعدیل سریع درآمدها روبرو بوده است.

جدول (۲): درصد تغییرات درآمدها، هزینه ها و نرخ تورم سالانه خانوارهای کشور

سال													خانوارها	
۱۴۰۳	۱۴۰۲	۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱		
۳۳.۶	۵۳.۹	۴۸.۵	۵۰.۵	۳۸.۰	۲۴.۴	۱۸.۶	۱۵.۶	۱۳.۷	۱۵.۶	۱۸.۰	۲۲.۳	۲۸.۳	درآمد	شهری
۳۰.۴	۵۰.۶	۴۸.۳	۴۸.۹	۳۱.۰	۲۰.۶	۱۹.۳	۱۵.۷	۸.۵	۱۱.۷	۱۴.۰	۲۵.۴	۲۳.۸	هزینه	
۳۲.۸	۴۰.۷	۴۵	۳۹.۷	۳۶.۲	۳۴.۴	۲۶.۶	۸.۱	۶.۸	۱۱.۳	۱۴.۸	۳۲.۱	۲۸.۶	تورم	
۳۴.۹	۵۱.۴	۵۴.۸	۵۱.۵	۴۱.۶	۲۷.۴	۱۵.۵	۱۴.۱	۹.۸	۱۵.۸	۱۴.۸	۱۹.۶	۲۷.۰	درآمد	روستایی
۳۰.۷	۴۰.۳	۵۱.۹	۵۲.۴	۳۰.۵	۲۱.۷	۲۰.۰	۱۳.۹	۶.۸	۶.۱	۶.۹	۱۹.۸	۲۸.۸	هزینه	
۳۰.۷	۴۰.۶	۵۰.۶	۴۲.۸	۳۷.۷	۳۷.۳	۲۸.۱	۸.۸	۷.۲	۱۰.۶	۱۳.۷	۳۶.۱	۳۲.۷	تورم	

شکل (۹): نمودار روند درصد تغییرات درآمدها، هزینه ها و تورم در جامعه شهری کشور

شکل (۱۰): نمودار روند درصد تغییرات درآمدها، هزینه ها و تورم در جامعه روستایی کشور

از دیگر نکات قابل توجه شکل (۹) و شکل (۱۰)، شباهت رفتار نمودارها در جوامع شهری و روستایی است. اطلاعات مربوط به استان بوشهر نیز به همین منوال تهیه شد. در دوره ۱۳ ساله مورد مطالعه، برای خانوارهای شهری استان بوشهر درآمدها ۲۲۴۵ درصد، هزینه ها ۲۳۳۰ درصد و تورم ۱۹۴۷ درصد افزایش یافته است. در این مدت برای خانوارهای روستایی استان نیز درآمدها ۲۵۸۴ درصد، هزینه ها ۲۶۳۸ درصد و تورم ۲۴۶۱ درصد رشد داشته است. در دوره زمانی مورد مطالعه، ضریب همبستگی بین درصد تغییرات نرخ تورم با درصد تغییرات درآمدهای خانوارهای شهری ۰/۸۶+ (مستقیم و بسیار قوی) و با درصد تغییرات هزینه های خانوارهای شهری ۰/۸۷+ بوده است. در خانوارهای روستایی نیز ضریب همبستگی درصد تغییرات نرخ تورم با درصد تغییرات ۱۳ ساله درآمدها و هزینه ها به ترتیب ۰/۸۵+ و ۰/۸۸+ می باشد.

نتیجه گیری

با توجه به مطالعه انجام شده، رابطه بین بافت جمعیتی (نسبت شهرنشینی و روستانشینی) و نرخ تورم آنچنان قوی نبود. با وجود اینکه مکان زندگی مردم (شهر یا روستا) موجب تفاوت در درآمد، هزینه و الگوی مصرف می شود، این امر در تغییرات نرخ تورم تأثیر زیادی ندارد.

با بررسی روابط اثبات شده در این تحقیق و طبقه بندی اطلاعات بدست آمده می توان درصد تغییرات درآمدها، هزینه ها و نرخ تورم سالانه خانوارهای کشور به شرح جدول (۳) نشان داد:

جدول (۳): درصد تغییرات درآمدها، هزینه ها و نرخ تورم سالانه خانوارهای کشور

مؤلفه ها و شاخص ها	ضریب همبستگی (۲)	جهت همبستگی	قدرت همبستگی
نرخ تورم با درصد شهرنشینی	-۰/۳۲	معکوس	ضعیف
درآمدهای خانوارهای شهری با روستایی در هر استان	+۰/۴۸	مستقیم	متوسط
هزینه های خانوارهای شهری با روستایی در هر استان	+۰/۷۸	مستقیم	قوی
درآمدها و هزینه های خانوارهای شهری	+۰/۶۲	مستقیم	قوی
درآمدها و هزینه های خانوارهای روستایی	+۰/۸۴	مستقیم	بسیار قوی
نرخ تورم با درآمدهای خانوارهای شهری استان ها در سال ۱۴۰۳	-۰/۳۵	معکوس	ضعیف
نرخ تورم با درآمدهای خانوارهای روستایی استان ها در سال ۱۴۰۳	-۰/۳۷	معکوس	ضعیف
نرخ تورم با هزینه های خانوارهای شهری استان ها در سال ۱۴۰۳	-۰/۴۶	معکوس	متوسط
نرخ تورم با هزینه های خانوارهای روستایی استان ها در سال ۱۴۰۳	-۰/۲۷	معکوس	ضعیف
درصد تغییرات نرخ تورم با درصد تغییرات درآمدهای خانوارهای شهری کشور در طول ۱۳ سال	+۰/۸۶	مستقیم	بسیار قوی
درصد تغییرات نرخ تورم با درصد تغییرات درآمدهای خانوارهای روستایی کشور در طول ۱۳ سال	+۰/۸۵	مستقیم	بسیار قوی
درصد تغییرات نرخ تورم با درصد تغییرات هزینه های خانوارهای شهری کشور در طول ۱۳ سال	+۰/۸۷	مستقیم	بسیار قوی
درصد تغییرات نرخ تورم با درصد تغییرات هزینه های خانوارهای روستایی کشور در طول ۱۳ سال	+۰/۸۸	مستقیم	بسیار قوی

از یافته های این تحقیق می توان به این نکته اشاره کرد که درآمدها در جوامع شهری بیشتر از مناطق روستایی است. در خصوص هزینه ها نیز همین الگو وجود دارد. بین درآمدها و هزینه ها نیز رابطه مستقیم وجود دارد. در سال های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۳ هزینه ها بیشتر از درآمدها بوده اما از سال ۱۳۹۴ همواره درآمدها بیشتر از هزینه ها بوده است.

از دیگر نتایج این تحقیق این است که اثر شوک تورمی سال های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ و اثر شوک تورمی سال های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ با هم تفاوت دارند. در سال ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ شوک تورمی ناشی از رکود تورمی کشور بوده، از این رو در سال های بعد تقریباً با تعدیل درآمدها روبرو نشده است (چون تورم همزمان با رکود بوده است)؛ اما در سال ۱۳۹۷ (سال خروج آمریکا از برجام) و سال ۱۳۹۸ (افزایش ۳ برابری قیمت بنزین)، شوک تورمی با عکس العمل و تعدیل سریع درآمدها روبرو شده است. این رفتارها در جوامع شهری و روستایی مشابه بوده است.

یکی دیگر از یافته های این تحقیق، لزوم بازنگری در مفهوم «قدرت خرید» است. در ۱۳ سال مورد مطالعه، برای خانوارهای شهری کشور درآمدها ۲۵۳۴ درصد، هزینه ها ۱۹۳۰ درصد و تورم ۲۰۹۸ درصد افزایش یافته است. در این مدت برای خانوارهای روستایی کشور نیز درآمدها ۲۴۲۶ درصد، هزینه ها ۱۶۲۳ درصد و تورم ۲۴۳۵ درصد رشد داشته است. با وجود آنکه در خانوارهای شهری درصد افزایش درآمدها بیشتر از تورم و هزینه بوده است، اما احساس عمومی جامعه «کوچک شدن شدید سفره و قدرت خرید» می باشد. در جامعه روستایی نیز درصد افزایش درآمدها تقریباً با افزایش تورم برابر و از هزینه ها بسیار بیشتر بوده است. لذا به نظر می رسد لازم است برای مردم موضوع قدرت خرید، شفاف سازی شود تا جو روانی شدید «کاهش قدرت خرید مردم» تعدیل شود. مطالب فوق نافی فشارهای اقتصادی به اقشار مختلف به ویژه افراد حقوق بگیر نیست، چرا که اینگونه افراد کمترین قدرت مانور برای تغییر درآمدها دارند.

منابع

گزارشات «شاخص قیمت مصرف کننده»، انتشارات مرکز آمار ایران، ۱۴۰۵

گزارشات «طرح آمارگیری هزینه و درآمد خانوار شهری و روستایی»، انتشارات مرکز آمار ایران، ۱۴۰۴

گزارشات «پیش بینی جمعیت به تفکیک استان، مناطق شهری و روستایی از سال ۱۳۹۶ تا ۱۴۱۵»، انتشارات مرکز آمار ایران، ۱۳۹۶

دلفکار، هادی و همکاران، ۱۴۰۵، «سند ملی رصد تورم استان ها»، گزارشات وزارت کشور

پایگاه اطلاع رسانی سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان بوشهر